

Наш Лемко

РІК III.

Ч. 24 (72)

Львів, 15-го грудня 1936.

Виходить двічі в місяць.

Адреса: Львів, Зіморовича 2. Тел. 257-87.
NASZ ŁEMKO, LWÓW, ZIMOROWICZA 2.

ЦІНА ЧИСЛА 15 ГР.

Оголошення після умови.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Річно 3 зол., Піврічно 1-80 зол., Чвертьрічно 1 зол.
ЗАКОРДОНОМ: Річно 1 ам. дол. або рівновартість.

У пошані для Матері-Просвіти.

Сповнім наш національний обов'язок.

До Хв. Виділів усіх Філій і читалень „Просвіти”, до Вп. Збірщиків „Дару Просвіти”, до всіх Вп. Членів і прихильників „Просвіти” та всього Вп. Українського Громадянства в краю і поза краєм.

Із почуттям великої прикраси повідомляємо, що влада — з уваги на зорганізування збірки на Зимову Поміч для безробітних у цілій польській державі до 15. січня 1937 року — відкликала теж і свій дозвіл на переведення традиційної публічної збірки „Дару Просвіти” в грудні цього року. Тимто зорганізована вже й підготована в краю прилюдна збірка датків „Просвіти” на збіркові листи та до замкнених пушок — відбутися в грудні не може.

А проте — тимбільше памятаймо, що грудень — таки місяць „Просвіти”. Памятаймо, що день

8. грудня — один із найбільших і найважніших днів цілої Української Нації. А зокрема цьогогорічний грудень іще тим важніший, що з ним стаємо вже на порозі великого 70-літнього Ювілею „Просвіти”.

Сьогорічний грудень незвичайний, отож і постава громадянства до нього мусить бути гідна.

Товариство не має права в цьому місяці збирати прилюдно так конче потрібні жертви на „Дар Просвіти”, але всі українці мають право сповнити свій національний обов'язок супроти „Просвіти”, коли хто хоче і як хто хоче.

Самочинних жертв на розбудову й посилення освітньо-виховних змагань „Просвіти” не забороняє нам ніхто. Такі пожертви повинні плисти безупинно.

Вступаймо масово в члени Матірної „Просвіти”!

Вирівнаймо до кінця грудня залеглі членські вкладки!

Створім один могутній просвітний фронт!

Філії й Читальні! Сплатіть у цьому місяці свої зобов'язання супроти своєї Централі. Сплатіть усі свої залеглости: за вкладки, за передплати видань „Просвіти”, за рати за книжки!

Читальні! В грудні уладжуйте скрізь величні „Свята Просвіти”, а весь дохід із них шліть негайно до Матірної „Просвіти”!

Нищення Українців на Лемківщині не устає! .

(Безправне усунення пароха-Українця з парохії. — Назначення на його місце москвофіла, котрому вся парохія перейшла на російське православля!..).

Саме декретом „курії“ з дня 17. листопаду 1936 р., ч. 3630, усунено насильно й безправно з парохії у Королику Волоськім коло Риманова довголітнього (від 1913 року!..), місцевого пароха й українського душпастиря, Впр. о. Михайла Фуглевича, відзначеного крилошанськими відзнаками за Перемиської Церковної Влади, та першого адміністратора риманівського деканату. Усуненому проти всяких засад приличности й здорової логіки, та вразно всупереч обов'язуючим під тим оглядом приписам **канонічного права**, а одиноко лише на підлі денунціяції й клевети москвофільських прихвостнів Риманова й всемогучого тепер Дошна, — Впр. о. Михайлові Фуглевичеві призначено завідувальство в Камяній, грибівського деканату, котрої мешканці перейшли в 1927 р. в цілості на російське православля!.. За те на місці Впр. о. М. Фуглевича призначений на душпастиря в Королику Волоськім о. Николай Білинський з Камяної, ряний москвофіл, що так „пильно“, так „солідно“ й так „рев-

но“ „утверджував“ свою парохію Камяну в католицизмі, що вона в 1927 р. зайшла — і то буквально в цілості аж до „істиннаго“, російсько-московського православля!.. А тепер мав би там каратися й безвинно покутувати зруйнований матеріально, та покривджений й обиджений морально Українець-священник і відзначений парох, котрий в найтяжчих хвилях москвофільсько-схизматичкої агітації на Лемківщині задержав свою, парохію в цілості при Католицькій Церкві!..

Так отже з наявною шкодою для Католицької Церкви викидається **безощадно й безмилосердно проганяється** — і то ще тепер в зимовій порі — з парохії довголітнього й заслуженого пароха-Українця, а **призначається на його місце москвофіла**

Бо якжеж потрапить провадити в широ-католицькім дусі цю парохію той, що своїм душпастирюванням вже одну парохію запровадив до схизми?!.. Але за це той новий москвофіл — парох зможе бути помічним, услужним й користним в пособлюванні й ширенню москвофільського руху й ка-

цапсько-московського духа в парохії!..

Вони бажалиб, окружити Риманів самими ряними москалями, щоби при їх помочі лекше їм було нищити в тій околиці українство, а насаджувати на його місце політичне москвофільство по парохіях!..

Партійна, москвофільська кліка так вперто завзялася тепер на Королик, що навіть інтервенція місцевого, латинського пароха, Впр. о. Павла Смоченського, в „Зірою“ в обороні о. Фуглевича нічо не змогла!.. А цього, що діється в Королівськім Вороблику, де — на знак протесту проти партійних, москвофільських виступів місцевого душпастиря-русофіла, знаного всім з його діл о. Івана Полянського — навіть 10-теро людей не прийде на святочні, чи недільні Богослуження до церкви, цього риманівські „адміністратори“ не бачать; ані на це не зважають!.. Отже яка міра, яка справедливість?!..

Тому апелюємо до Вищих, Церковних Властей, які мають нагляд над апост. адміністрацією, щоби чимскорше, поки ще час, занялися тими справами!..

Передплатники зі Злуч. Держав Півн. Америки і Канади вже присилайте передплату на 1937 рік.

Юліян Тарнович.

Голос землі.

Моїм ровесникам братам у горах.
(Лемківським говором).

Безумом ся тото валяло по хижі. Лем сього раз нанашка Медакви подарили му кукевча. Тівко г нього шиткой било гтіхи.

Пішов би до паничів до Тарнавки дакой ксьонжча вимолигати, кой гин білий гава, жажер би гортанку достементно. Ици би ся пак мама вадили, ци дзідзьо вижгіряли — хто по нім буде ярки пыльнувати? — Деска люцки дітиска до газдівки ся пригортают, а сес лем за якими-ся кривульками на-віч зводит. Витріщок — якиси чудачиско чударнацкый, гмурат по папірю, аж озме и схарцне. Ходзи гласна дітина — кой привержок такий негаздівскый.

Вічним віком спорікала так Дмитруньова мати, скорбилася на свого одинака.

— Вей, та кумо, та вержете ксьойжку під чилости, няй там згорит. А його ватрайком по гудзиченняти гарді поплясуйте, то ся го одрече нечистой — оодай му пек з панами.

— А можисте, кумонько, на дакотрого сендзього приздрілися, кой ся вам під утробом вилігав? Няй би ся яж така пиня виродила — пещесна година...?

Ици позалінського року, як лем сонічко пригріло дакус Гудівки, казав Митро Ярецького Ваньови доздріти ярк, а сам поза хижі, жиби мати ни вигіла, за ксьойжечекв ся вибрав.

— Ніт, не боявся коло каплички, ані білої пані не вигів; а г річках няяка богиня лахів не пере; над Соколисками не биле маскаля, што ся г війну зо сіном гин запотрочив,

а ни пак біля ксенжой грушечки няяких косярів не зачув, — ба, реку й гава лем хвостом мирдав, а ксенжий Людек тівки мат — скрині повнюсі шилиячини — з визирунками і без, з чячками, дуркованой і писаной.

— Не лем ксьонжечку дали, але и папірів і писальце й кадучок такий як дзеркальце, краснюсій як пава.

Од тодиль Митруньо гтяж над колечками і кривульками сьліньчав.

„О“ — то такой — як од ока, а кет до того колечка доставиш на зипак кривульку, бо буде „а“; зас дві кривульки напросто і хвостик то пишеш „пи“, три — то „ти“; як ярмо, што на сійки, але без кругівок дає „жи“; сама паличка з підпірком і крапком зробит „і“, дві „и“, три „ши“; бривітер чудасія й з того бисіда, а пак погодивше писаной.

Кара за українські шкільні підручники.

ДО УКРАЇНСЬКОЇ ПАРЛЯМЕНТАРНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ.

Господар Іван Піх, замешкалий в селі Лосе, новосандецького повіту, почта Лабова, дав своїй дочці Євгенії, шкільній учениці, 90 грошів, щоб купила собі до науки шкільний підручник або буквар.

Коли вона купила в школі буквар і принесла до хати, батько її взяв книжку до рук, переглянув і на своє велике диво, хоч він сам українець-лемко і добре знає українську мову, зокрема лемківський говір, найшов у цій книжці багато незрозумілих слів. Тож слушно прийшов до переконання, що такий буквар не надається для його дитини; тому спровадив собі просто зі Львова з української книгарні „Просвіта” книжечку-буквар, апробовану шкільними властями до вжитку в народніх школах і з цього букваря сам навчав свою дитину в дома.

В половині жовтня відіслав Іван Піх старшою своєю дитиною, ученицею ІV. відділу куплену книжку т. зв. „лемковський буквар” місцевій учительці з тим, що на його думку з такого букваря небагато навчиться мала дитина, як її змісту старша прамотня людина не розуміє.

Учителька приняла буквар і сказала дитині, щоб її батько (Іван Піх) зголосився слідуєчого дня особисто в школі.

І дійсно Іван Піх пішов другого дня до школи, де його в приватнім мешканні приняла місцева учителька. Вона повідомила Івана Піха, що в кімнаті є шкільний інспектор і за-

просила його до середини. Інспектор з Нового Санча зачав розмову з Іваном Піхом на тему лемківського букваря. Іван Піх заявив, що він, як добрий батько, радо посилає своїх дітей до школи, пильнує, щоб його діти добре і взірцево поведились у школі й поза школою та сам у вільних хвилях помагає своїм дітям у науці. І тому він сам мав нагоду переконатися, що його дитина, хоч як пильно прикладається до науки, одначе з лемківського букваря нічого не годна зрозуміти, а тим більше навчитися. Дальше Іван Піх заявив, що, хоч він сам родовитий Лемко, то всеж таки не знає значіння слів, поданих у букварі та в доказ цього навів ці незрозумілі слова.

Ціла розмова була ведена в дуже спокійному тоні, але інспектор не дав рішачою відповіді.

Щойно 25. XI. ц. р. одержав Іван Піх старостинське карне оречення, яким покарано його гривною 100 зл., з евентуальною заміною на 2 тижні арешту.

Таке саме карне оречення прислано Романові Стащаків теж з Лосього, що також відніс учительці лемківський буквар — але сам особисто, одначе з шкільним інспектором не бачився і не конферував.

Іван Піх і Роман Стащак, оба переслухані в старостві заявили, що лемківські букварі є незрозумілі для шкільних дітей і тому вони віддали ці букварі учительці.

Натомісьць оба спровадили своїм дітям букварі зі Львова, які Львівська Шкільна Кураторія затвердила й поручила до вжитку у всіх всенародніх школах.

Те, що свідомі батьки, Українці-Лемки дбають за належні шкільні підручники для своїх дітей — так правно, як і морально цілковито обосноване. Чи є такий батько, що бажав би своїй дитині шкоди?

Дальше не лише самі батьки шкільних дітей на Лемківщині знають, що видані лемківські букварі суперечать шкільній освіті, але також і начителі не можуть відповідно провадити науки в школах на Лемківщині з таких букварів, що родовитому, освіченому Українцеві Лемківщини незрозумілі.

З цим числом висиласмо розрахункові перекази і просимо скоро вислати передплату на 1937 рік, як також залеглости за 1936 рік і за книжки.

Українці-Лемки

Видавництво „Світ Дитини“ перенеслося на вул. Зіморовича ч. 2.

Ківка раз біжав ищи Митрусь до еґомосця, але ходзи з лісочок оріхових, не з лозини, бо од лозинягоди гіркнут — вигородив, виплетав шварний кошичок і по нозґричках самих опалінок, як малиновий овоч, ягід нашипляв, бо си не годен ищи бив сам раду дати з деяком азбуком, стареньки Отец духовни в Тарнавці докус го на просту дорогу звели. И до читаня й до писаня. Бо ся го навчаня хапало, як цъвачок до маґнесу.

Што пак сталося з Митром, шитки знате. Нич чудовного, лем вирюс, остаткувався и зато, што в селі од віченьку ніт, не било чколи — деякой лем букартя — сьой Митро понавчав писаного і дуркуваного, як борже сам себе; але лекше, бо спусіб простий гу науці нашов.

Тівко лем шиткого. Дивуетеся люденькове боски, — одкаль ся вам зяло такой чудесне хлопя?

А гварите, што Вислік ріка не еден краснюсій як димаент каміньчик вигорне, лем кой го ник не дозрит, — а сесе вам хлопя людскої — не тварь.

— Ех, ти сьвата землице, наша ти лемківська мати; сила Ти таких чудачків повиводила, што ся вилонили з Твойой перси і кормиш нас ярим хлібом. Твоя сьвата грудь кровю й слезами скупана, Тебе ани за морями — далекими дорогами забути не годен. Твоя чарівна сила крила до лету дала неедному і Михасеви Н. зі Синева, Микольцьови П. з Вислочка, Ваньови Г. зпід Магури, Степанкови В. з Вороблика, Мількови П. з Ростокі, Миринови З. з Бонарівки, обом Семенам з під Яворини й іншим та іншим.

Лем божого Ти зерна не годна у Бога заскарбити... Чорне гайвороня, гавідь душу Твою поганить... — ніт не буду дальше писати.

Святий Миколай їде...

В небі метушня і рух,
Янголята працю мають:
Білий тріпають кожух
Для Святого Миколая.
Інші лагодять санки,
Навантажують в них дари,
Запрягають два шпаки,
Розсувають сиві хмари.
Сів вже в сани Миколай,
В мітрі й теплих рукавицях
— Гей, янголе, поганяй,

Щоб на землю не спізниться!
Сріблом сяє з неба путь,
Мигають зірки мов іскри,
Коні вихром так женуть —
Ще бистріше шлеться вістки...
Вістки чемним діточкам,
Що ждуть Гостя нетерпляче:
„Діти, радість лине вам! —
Хто нечемний був — хай плаче!“
Ярослав Вільшенко.

На яку ціль ходити з колядою?

Гарний, християнський звичай ходити з „Вертепом“ і співати коляди по хатах, дуже часто використовують, або якслід неосвідомлені поперебирані молодики, або такі деякі нарочно підшиваються — мовляв — ми колядуємо на Рідну Школу, Просвіту чи теж Церкву, але гроші з коляди забирають собі пізніше; та що ще гірше й каригідне — заходять до Абрума й п'яничать цілими вечорами.

Не хочемо писати про це, якто в минулому році до одного села зайшли поперебирані колядники й колядували на свою церкву, хоч ніхто цих грошей пізніше не бачив. знов у другій місцевості поза шкільна молодь пішла аж до міста між наших громадян і там колядувала на Рідну Школу та не переслала коляди Рідній Школі, однак виразно заявляємо, що ані цього року, ані на майбутнє не будемо терпіти таких починів і строго будемо всіх п'янувати, що виломилися би зпід загального правила — колядувати виключно на Рідну

Школу. — Тому всі, що хочуть розвеселити село колядою й чесно сповнити громадський обов'язок — повинні вже тепер зголоситися у своїх українських Душпастирів, замовити собі повноважність і листу з Рідної Школи та цілий дохід негайно по коляді обчислити, овес чи інші дари продати й всю заколядовану квоту переслати до Рідної Школи.

Не маємо врешті нічо проти того, якщо українська дітвора піде по коляді на закупно дитячих книжечок або зразкових дитячих бібліотек, бо це теж виховна ціль — однак ще раз заявляємо, що в противних випадках не будемо винувати дітей, лише батьків цих дітей, що колядували би на зайві або пусті цілі. Назвища таких надрукуємо грубим друком на першій сторінці на вічну ганьбу і стид, що їм всенародня установа байдужа.

Віriamo, що таких не буде. Отжеж ладім вертепники з колядою Рідній Школі.

— 0 —

Українці на Лемківщині!

Передплатуйте для своїх дітей одинокую найкращу й найдешевшу газетку „СВІТ ДИТИНИ“, яка виходить раз на місяць і має крім багатьох научних оповідань і новинок, багато цікавих і гарних образків. — Передплата на цілий рік 4 зл., а квартално 1 зл. — Для Америки і Канади 1 долар. — Гроші і замовлення посилайте на таку адресу: „СВІТ ДИТИНИ“, Львів, ул. Зіморовича ч. 2.

НОВИНКИ.

Картки з побажаннями — оплачується як друки. Картки святочні, білети візитові з побажаннями, поздравленнями, подяками і т. д., висловленими найбільше в 5 словах (невчислюючи слів підпису і дати) оплачується так, як друки т. е. 5 грошів. Та знижка, яка обов'язує в цілім році, набирає особливого значіння в часі Різдва і Нового Року, коли то масово висилається побажання.

В поштовім уряді в Сяноці завели непереривну цілоденну й цілоночну телефонічну й телеграфічну обслугову. Дотепер була лише північна обслугову.

Також з Риманова до села Полав ставляють телеграфічні стовпи, де має бути приватна телефонічна станція лесового інженера. Розуміється, що до роботи спровадили десь аж зпід Коросна, чи Березова своїх людей, бо нашому братові не треба заробити. Але, якби так наш робітник пішов ставляти стовпи під Коросно, цікаве, що тоді мазури сказали бч?!

Веселий робітник. Франклін, славний американський учений приглядався шодня зі свого вікна, як робітники будували хату. Одного разу зайшов він між робітників і запитався одного робітника, що все був веселий і вдоволений та співав при праці, як другі робітники кляли. — Чому ти, чоловіче все такий веселий?

— Це не велика тайна — каже робітник. Саме, як шодня йду до праці, моя дружина весело питає мене, бажає мені щастя при праці та вдоволена ладить мені в чисту посудину полуденок і виводить мене за поріг хати, наче ми шодня вчора побралися. Відтак бере обох синків за ручки, провадить їх до школи, а тому, що переходить по нашу будову й тут ще раз бажає мені сили й щастя до праці. Вечором вертаю з охотою до хати, бо знаю, що там вижидають мене й тішуся, що знов побачу любу дружину і милих синків. Тому я не лінуюсь до праці й тяжку роботу весело виконую.

Рідкий випадок. У господаря Василя Сова в Крижівці, коло Крижівці, кінь відкусив корові язик. А сталося це так: Сова дав корові пашу, щоб їла, та сам пішов до хати. Але кінь, що стояв у стайні побіч корови, почав і собі так завзято посусідськи помагати корові заїдати пашу, що аж відкусив корові цілий язик. Тому господарі повинні держати у своїх стайнях перегоро-

джено або окремо коней та окремо рогату тварину, бо дуже часто корова вибиває око коневі, як відгає його від свого жолоба.

Непрошені весільники. До хати Т. Бартусяка в Малій Ростоці, коло Лабової, де відбувалося весілля, вдерлися „браця“ з Чачова, Рибна й Матієвої та почали заводити гульню. Вони повиливали з полумисків страву на долівку, малих дітей витягали за шию палицями до сіней і там їх били, співаючи соромницькі пісні; далше домагалися горілки від батька молодого Теодора Ростоцького, свідомого громадянина, відтак загасили в хаті світло та залізними штабами виважили двері до комори й зрабували все, що батярні під руку попало, спричинюючи господареві шкоду поперх 100 зл. З того наука, щоб весілля справляти без алкоголю, замість на „виборову“ — за ці гроші купити дитині гарну книжечку. Коли знов же господар хоче пошанувати свою родину й приятелів, то повинен їх запросити до хати, погостити й повеселитися, а не впускати ріжну батярню до свого обійстя. Хіба кожний з читачів розуміє, що непора сьогодні, у часі такої тяжкої біди, робити зайві видатки на пиятику, бо це не принесе ані слави господареві, ані щастя молодим. Овсім треба розважитись у чесному товаристві, чейже все сумувати не будемо, одначе не забуваймо, що перед нами тверде життя.

Вітосівці візитують українські села в Новосандеччині. Лісисті лемківські оселі сандецького повіту вподобали собі якісь драбуги та щораз частіше навідують їх своїми візитами. Недавно вкрали вони у Великій Ростоці Аксентієві Поливці грамофон, у Крижівці „заасентерували“ козу в господаря Захаря Вітяка; відтак нічною порою закралася на приходство в Новій Весі та „зареквірували“, що їм тільки під руку попало. Тойж самої ночі зрабували коршму жидка Рінгля в Крижівці та щезли в лісах.

Дивне, що недавно якісь „гандлярі“ вкрали коня зі стаїні приходства в Новій Весі та скоро поновили свій напад на приходство. Отже з того виходить, що запевне якийсь „інформатор“ завзявся й думає, що старенький о. парох сидить „на дукатах“, тому бандити нападають на Богу духа винних людей, щоб послідню сорочку з них здерти. Таке саме з А. Поливкою в Ростоці, що хоч його крамниця ледви клигає, то вічно якісь посторонні дикуни крутяться коло його хати; од-

ного вечора стріляли навіть за Поливкою. Не хочеться вірити, щоб про це органи безпеки не знали та не старалися викрити злодюг і забезпечити життя й майно наших громадян.

Страх має великі очі.

Як довідуємось, українські літаки й летунські школи „Союзу Гетьманців Державників“ в Америці затривожили большевиків до тої міри, що большевицький амба-

сатор в Ушінгтоні, Трояновській уважав за потрібне зложити в секретаріяті ЗДПА протест проти „С. Г. Д.“, „Союз Гетьманців Державників“, як каже советська нота, — приготує українців до нападу на Совети.

Американський уряд відкинув цей протест, бо вважає його необґрунтованим і заявив, що не може обмежувати свободи своїх громадян...

Хто є властиво Апост. Адміністратором Лемківщини.

Урядово проголошено та подано до прилюдного відома, що новим апост. адміністратором для Лемківщини іменовано о. д-ра Якова Медвецького, бувшого каноніка зі Станиславова. Тимчасом у всіх справах, що належать до юрисдикції т. зв. апост. адміністрації для Лемківщини, з осідком у Риманові-Живці не о. Я. Медвецький рядить, лише о. Володимир Вахнянин, завідає у Дошні біля Риманова т. зв. „коронний дзекан Лемківщини“. Він саме переносить українських священників і наказує виплатити або невиплатити пенсію українським священникам.

Недавно зайшов до канцелярії цієї т. зв. апост. адміністрації в Риманові-Живці о. Василь Дяк, завідає парохію у Мшанній коло Дуклі, — з проханням, щоб його бодай через зиму залишили у Мшанній, хоч — до речі — недавно о. В. Дяк прийшов до цього се-

ла перекинений з Радоцини під Горлицями на це завідаєльство.

Апост. адміністратор о. Медвецький його не прийняв, лише сам о. В. Вахнянин з задертою до гори головою заявив: може хочете піти до Шкляр? Я вам дам Шкляри, бо того зо Шкляр перенесу.

А в Шклярах як нам відомо душпастирює о. Ярослав Щирба, і немає найменшої причини до його перенесення — хіба лиш те, що він українець.

Тому запитуємо апост. адміністратора Лемківщини, хто властиво сповняє уряд апост. адміністратора, чи о. др. Яків Медвецький чи о. Володимир Вахнянин? Чи може т. зв. апост. адміністратор поділився своєю владою з людиною, що своїм поступованням на кожному кроці підриває повагу і становище т. зв. апост. адміністрації?

Чекаємо вияснення в цій справі.

Даремні зусилля.

Лемківські села від довшого часу засипують ріжними сусідськими „оказовими“ газетами.

Останньо навістив їх „оказовий“ „Рольнік Велкопольскі“ з Познаня. Мабуть панове з тих „оказових“ газет, висилаючи лемкам ті „оказові“ числа своїх „рольнікуф“, мають до лемків якусь „цельову симпатію“?

Так чи сяк, але тут наглядно okazується, що такі „висілки“ не трапляють на податну — адресу.

Нинішній лемко це не якась дивовижа, він собі відносно таких усіх „оказових“ газет постановив: — Побачимо чия візьме. — Чи мені оказово „читати“, чи комусь „оказово“ присилати.

„Пренумерує“ їх так довго, як довго йому „оказово“ посилають. До того прибуває ще лемкові на поміч парцеляційна справа на „східних креслах“.

Лемко хотів би довідатися від тих „оказових рольнікуф“ і „господажи“, як вони на ту справу задивляються? Чи не схотіли би, ті панове, що з такою впертою любов'ю добуваються до лемківських дверей, повести успішно-переконуючу акцію за понеханням „осадзання всхідних кресуф“ своїми, а за наділенням, без викупу, попри наших східних братів українців, і нас, лемків, що дусимось тут на гірських неужитках не одною пяддю, а бодай кількадесятьома тисячами гектарів? Тою, нашим хліборобським потом, слізми і кровю зрошеною земличкою! Маємож ми, лемчата, терятися по Сибірах, то ануж, пане дзею — започаткуймо „мілосць“ з тої пекучої справи.

Щож ви панове „рольнікі“ і „господаже“ на це скажете?

— Ні пяди „всхідньо-кресовой земі в обце ренце!“ (А. Я.).

Воєнні пам'ятки на Лемківщині.

Підчас світової війни наша Лемківщина була тереном великих боїв, особливо в 1914 і 1915 роках. Понад 50 воєнних цвинтарів нагадує нам кроваву світову війну. Крім того в наших горах є понад півтора тисяч окремих могил, в яких спочили вояки австрійської, російської та німецької армії.

У деяких окремих могилах спочиває по кількадесять вояків, так, що Лемківщина справді має аж надто багато пам'яток по світовій війні — завирюсі.

Як відомо, російська армія в зимі 1915 року намагалась перейти на Лемківщині Карпати й дістатись на Мадярщину. В боях за той перехід згинули десятки тисяч росіян, а в перших днях травня в повіті Горлиці, в офензиві австрійців, росіяни залишили знов на Лемківщині тисячі могил.

Найбільші воєнні цвинтарі та найстаранніше утримані знаходяться на хребті гори Маластівської Магури й коло Гладишева, де побудували гарну деревляну каплицю. Також цвинтарі в Грабі, в Конечній та ко-

ло Регетова утримані дуже старанно. На цвинтарі коло Регетова побудували гарні деревляні хрести й вежі. В Сеньковій, у напрямі на Горлиці, на воєнним цвинтарі спочили вояки, що згинули у великій битві під Срамами. У Пустках на цвинтарі є понад 800 воєнних могил, в яких похоронено багато українців з австрійської та російської армії.

Битва під Горлицями була одасю з найбільших битв на російсько-австрійським фронті. Ця битва рішила перемогу австрійців. По тій битві остало за Горлицями воєнне цвинтарище, положене на горі. На тім цвинтарі є понад 160 збірних могил, в яких спочиває понад 2 тисячі вояків і 140 окремих могил.

Зрошені теж кровю вояків верхи гір у Сяніччині, зокрема дуклянський і лубківський перехід. Вояки похоронені на великім цвинтарі в Сяноці, де майже з цілої сяніцької землі визбирані тлінні останки учасників світової війни.

Лемківщина зрошена кровю, засіяна могилами.

Учімся від Єгиптян.

Молоді єгиптяни, що живуть в Африці над рікою Нілем зорганізували свою молодь, що цілою душею намагається побудити до національного життя свій народ. Їхня організація т. зв. „Зелені Сорочки“ підпорядковується своєму провідникові. Він зветься Ахмед Гуссейн. Його діла: культурно відродити цілий Єгипет. Тому теж він видав 10 приказань для єгипетського народу, в яких домагається, щоб усі громадяни Єгипту:

- 1) говорили лише по арабськи й ніколи нічого не купували в жаднім склепі без арабського напису;
- 2) не вживали алкогольних нап'яток і неморальних розривок;

3) попирали в першу чергу єгипетські товари;

4) молилися до Бога й якнайчастіше звиджували християнські церкви;

5) знали напам'ять слова й мелодію національного гимну;

6) працювали включно для рідного краю;

7) кожний єгиптянин повинен бути гордий зі свого походження;

8) твоєю державою буде все Єгипет і Судан;

9) твоя ціль: Єгипет понад усе;

10) твоє знамя: Бог, батьківщина й король.

Велике протибольшевицьке віче.

В Саскатуні, провінції Саскачеван у Канаді відбувся недавно четвертий зїзд БУК (Брацтва Українців Католиків) при участі понад 600 членів. Зїзд відбувся під кличем релігійно-національного виховання молоді. Тій справі були головню присвячені головні реферати і наради учителів, шкільних радних і батьків.

Заходом БУК-а у Вінніпегу відбулося велике протибольшевицьке віче, яке ухвалило візвати усі українські національні товариства ство-

рити протибольшевицький фронт і піти наступом проти комуністичної гидри, що нищить нашу еміграцію. У відповідь на той заклик Канада зародилася від протибольшевицьких віч. У більших містах ті віча підготовляють спільними силами всі українські брацтва і національні товариства. В Едмонтоні відбулося протибольшевицьке віче при участі 800 осіб. В парі з протибольшевицькими маніфестаціями йде оживлена праця в українських товариствах Канади.

КОЛЯДИ, КОЛЯДКИ і ЩЕДРІВКИ

стор. 64, ціна 25 гр. з опл. почт.
Замовляти в В-ві „Криниця“
Перемишль, скр. почт. 146.

Лемківське дзеркало.

Якось мене права рука почала свербіти й то так, що вже далі годі втерпіти. У нас кажуть: свербить права, будеш когось бити, а як у ліву — гроші числити.

Але хто гроші має в теперішню днину? Значить, треба бити, хто московську підставить спину.

— Така вам завирюха піднялася на нашій землиці, що здалось би неодного мазнути по шиці...

Намножилось комуїстів, а хто буде робити, щоб усю голоту прокормити?

Повдягали різні маски, підкували ноги; одна біда, що з під фурашки визирають пейси й роги.

Не досить, що з обшей волі маємо всяку голоту, що веде руйницьку роботу, а вже лізе „слово“ — ще й „нашим“ називають, що скрізь по хижам його розкидають.

Комуною аж дише; хвалить райсовіти. Пише: „люди мудрі там, взуті та одіті“.

Колись знов іду стежками, до моєї Євки жінчиної мами — поза огородом. Там стрічаю панка, що немало селу заподіяв шкоди.

Він отвирає пику і так гремить без ліку: „Ви стало бити мні на поперечки, а мене слухать не хоче село теперечки. Ви не смейте мої сделки больш критікіровать, бо я магу вас к чорту гостину послать“.

Я розсміявся йому в очі, сплюнув, сказав йому „дурень“ та відвернув плечі.

Господинів післатиб там до „рускаво раю“. Та, ба! вони не підуть. Чому? Всі це знають...

Вони волять „у біді“ тут блахмани пускати, бо все найдеться „хтось, що заплатить...“

Дивне лише, що сусід на це позволяє й сам собі підсвідомо я мочку порпає.

Ет, наш господар добре вже загартувався, він не раз ще з гірших кліщів здоровий видістався.

Тож і тепер — буде риманівський чи червоний лилик, однаково Яцка дідько вхопить!

Так всім повідає

Кум Гаврило Чмелик.

Виховна діяльність Кружка Р. Ш. в Сяноці.

Кружок Рідної Школи в Сяноці, на правах Повітового Кружка, обіймає у своїй діяльності терени сяніцького, березівського, ряшівського та короснянського повітів. Найкращі висліди своєї діяльності досягнув Кружок минулого року в ділянці „Дитячих Садків“. Було їх 14, з того 1 у повіті Коросно, 4 у повіті Березів, а 9 на терені сяніцького повіту. Організацію садків розпочато вже у квітні 1936 року.

Для вишколення провідниць улажено в Руській Дубрівці зразковий дитячий садок, де відбували практику кандидатки на провідниць у часі від 24/6 до 3/7 1936 р. У цьому кінцевому дні відбулася конференція з кандидатками на провідниці, та кожна кандидатка переводила практичну лекцію. Голова Кружка „РШ“ у Сяноці, що проводив цій конференції, перекнався, що кандидатки віднесли користь з цього курсу, бо безпосередно, практично вчилися вести дитячі садки. Тому, що в наших околицях не було провідниць, відповідно підготованої до ведення зразкового садка, запрошено до цього садка на провідницю п. Теофілю Малик з Дрогобича, яка виказалася свідоцтвами з двох теоретичних курсів і вела вже передтим дитячі садки.

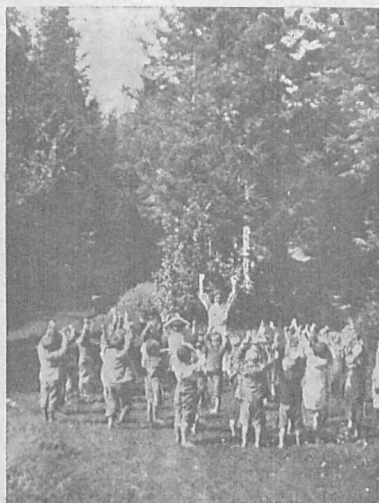
Дитячий садок у Дубрівці Руській. Садок тривав від 23/6 до 30/8

1936. До садка вписаних було 40 дітей, ходило правильно около 35. Приміщення садка було в домівці місцевої читальні „Просвіти“. У садку було доживлювання, діти діставали друге снідання: солоджену каву й булки. Садок устроїв 9/8 1936 „Свято Матери“ і 30/8 „Свято Дитини“ з багатою програмою та діточими театральними виставами.

Садок у Туринськ від 10/7—19/7 1936. Вписаних було 28 дітей, але одної днини діти не явилися в садку, місцевий провід зразився цим і замкнув передчасно цей садок. Провідниця п. Наталка Ставка. На другий рік цього напевно не буде й всі діти будуть пильно перебувати у садку.

Дитячий садок в Улючі від 28/8 до 30/9 1936. Вписаних дітей було 80 і всі приходили до садочка. Приміщенням садка була домівка, нанята в дворі. Діти користали також

з ліса, широкої площі над Сяном та з подвіря коло домівки. Примінено тут доживлювання дітей, кошти якого покривали частинно родичі дітей, частинно Кружок „РШ“ у Сяноці. Провідниця садка — п. Ольга Бандрівчак. Садок покінчено пописом у дні 11/10 1936.

Садок у Тиряві Волоській має вписаних 35 дітей, правильно ходило 23. Приміщений був у домівці читальні „Просвіти“. Замітне було заінтересовання родичів дитячим садком, бо вони часто навідувалися до садка. Провідницею садка була п. Марія Борис. Діти з дитячого садка вступали дня 2/8 1936 на фестині, який приніс 60 зол. чистого зиску. Окреме закінчення було 30/8 1936. Харч для провідниць дав священник о. З. Крупський, місцевий український душпастир.

Садок у Загутині від 5/7 до 28/8 1936. Приміщення садка — домівка місцевої читальні „Просвіти“. Вписаних було 89 дітей, ходило правильно 69. Доживлювання дітей відбувалося перед полуд. і по полудні, а складалося з солодженої кави, або молока і булок. Торжественне закінчення відбулося 28/8 1936, програма складалася з 23 точок. Садок вела п. Ольга Цегелик, дочка місцевого українського пароха і декана.

Садок у Військ — Залужі від 5/7—20/8 1936. Вписаних було 100 дітей, ходило около 50. Садок приміщений був у домівці невикінченої будівлі Української Захоронки, а переважно перебували діти під отвертим небом. Заняття дітей відбувалися перед полуд. у Військ

та полудні у Залужі над Сяном, у лісі або в саді. Устроено „Свято Матери“ 9/8 1936 з театральною виставою „Лвась і Гануся“ дня 30/8 відбулося окреме закінчення. Провідниця п. Юлія Яценьо.

Садок у Согорові Долішньому від 5/7—30/8 1936. Вписаних дітей було 22 і всі діти ходили правильно. Провідниця садка — п. Анна Сіривна. У садку доживлювано дітей, які приносили собі молоко і хліб, а два рази на тиждень діставали солоджену каву і булки від Кружка „РШ“ у Сяноці. Садок покінчено 30/8 пописом під отвертим небом, присутних було коло 150 місцевих громадян і з сусідніх сіл. Садком опікувався о. В. Рабій, український парох з Юровець, який попірав його грошевиими жертвами.

Садок у Новосілцях від 12/7—19/8 1936. Записаних було 40 дітей, ходило 30. Діти діставали раз на тиждень каву та булки з Кружка „РШ“ у Сяноці. Садок був приміщений у домівці читальні „Просвіти“, діти користали також зі саду й подвіря. Провідницею садка була п. Ольга Бандрівчак. На святочне закінчення у дні 19/8 зложилося 21 точок справно виведених; між ними виставка „Діточий Сон“ та народні танки.

Дитячий садок у Вороблику Королівськ від 5/7—30/8 1936. Садок був приміщений в домівці Кружка „Сільського Господаря“, діти користали з подвіря і площі над рікою Табор. Вписаних було 40 дітей, ходило пересічно около 30. Діти приносили собі друге снідання і підвечірок. На закінчення відбувся попис дітей під отвертим небом, на який зложилося 29 точок, ефективно виведених. На закінчення було кількасот громадян, які з великим одушевленням і виявами радості приглядалися співам, деклямаціям, вправам та іншим пописам діточок. Були теж місцеві неосмілені, бо неосвідомлені люди, старої дати, але вони приглядалися цьому святові зза плота. Цього року не мали вони ще відваги вступити на територію домівки „Сіль-

ського Господаря”, але можна сподіватися, що в слідуючому році всі їхні діти таки знайдуться в українському садочку. Провідницею садка була п. Марія Клішівна.

Дитячий садок у Височанах від 5/7—19/8 1936. Приміщення садка — будинок державної школи. Записаних дітей було 18, ходило 15. Діти користали з подвіря, города й площі над рікою Ославою. Неправильне відвідування садка через дітей треба приписати родичам, які під час праці у полі оставляли дітей в хаті, щоб її доглядали. Діти приносили собі другий сніданок і підвечірок. Попис дітей відбувся на закінченні 19/8 1936, а склався з 29 точок, виведених гарно і ефективно. Присутніх було багато громадян з Височан, Кожушного, Полонної й Долини. Провідниця п. Анна Чабанівна з Долини, вела садок при великій накладі праці та особистого пожертвування, не зражувалася теж численними перепонами, але навпаки зуміла їх все побороти. Височани це дуже занедбане село, відстале від світа, тож і праця там була дуже важка. Тому тим більшу вартість має праця провідниці. Честь таким ідейним громадянкам!

Дитячий садок у Володжі від 1/7—30/8 1936. Вписаних дітей бу-

ло 74 і всі вони ходили точно до садка, бо це діти свідомих і розумних родичів. Садок ведено під фірмою місцевої читальні „Просвіти”. Приміщення садка у домівці Народного Дому було дуже відповідне, бо одна кімната була призначена на навчання, а друга на

їдальню. Діти приносили зі собою другий сніданок і підвечірок. Вдоволення дітей і родичів із ведення садка було велике. Садок вела п. Євгенія Сорочак. При забавах на вільному воздухі використовували діти розкішне болоння над Сяном. Садок устроїв дня 2/8 „День Матері”, а на закінчення відбувся окремий попис у дні 30/8 1936.

Дитячий садок у Селиських від 1/7—31/8 1936. Дітей у садку було 22, усі правильно приходили. Са-

док був приміщений у домівці читальні „Просвіти”. Провідницею садка була п. Ольга Сімко. Садок закінчено пописом, який приніс 24 зол. чистого зиску.

Дитячий садок у Гуті тривав через два місяці. Гута це невелике село коло Володжі, тож окремий садок свідчить про свідомість тамошніх громадян. Дітей вписаних було коло 20 і всі приходили точно до садка. Садок покінчено гарним, веселим і будуєчим пописом.

У всіх садках відбувалися заняття від год. 9—12, а дуже часто продовжували провідниці науку й забави до год. 13. По полудні від год. 15—18.

Усі садки оставали під опікою лікарів: Д-ра Володимира Карановича зі Сянока (9 садків), Д-ра Константина Цеплого з Риманова (1 садок) і Д-ра Льва Гаулера з Диннова (4 садки).

Кожний садок оставав під опікою місцевого „Комітету для опіки над дитячим садком”. Комітет склався з 5 осіб, а проводив у Комітеті Куратор дитячого садка. Комітети полагоджували всі адміністративні справи садків (домівка для садка, площа для забав, удержання чистоти у домівці, залячення умови з провідницею, стягання оплати від родичів, правильна виплата винагород для провідниці, старання про домівку на імпрези, забезпечення харчу та мешкання для провідниці).

Про дозвіл на ведення „Дитячих Садків” постарався Кружок „РШ” у Сяноці, під фірмою якого веде-

Присилайте належність за книжки і передплату!

но садки. Тільки громади Володжі, Гута і Селиська, березівського повіта, виломилися згід тої усім відомої постанови, що садки мається вести виключно під фірмою „Рідної Школи” і ці три громади вели садки під фірмою читальні „Просвіти”. При уділюванні дозволу на ведення дитячих садків, не ставила влада на загал ніяких перепон, тільки на садок в Улючі відмовило зразу березівське староство дозволу, але воевідський уряду Львові за інтервенцією Головної Управи „Р. Ш.” узгляднив відклик нашого Кружка, в наслідок чого березівське староство дало нам дозвіл на ведення садка в Улючі і наш Кружок використав цей дозвіл.

Необовязковим, але дуже багачим завданням провідниць була організація доросту у цих громадах, де вони вели дитячі садки. Майже у всіх цих громадах були спроби здійснити це завдання, одначе не всюди удалося це вчинити в однаковій мірі. Найкраще був зорганізований доріст у Дубрівці Руській, де доростаюча молодь, так хлопці як і дівчата, дуже радо гуртувалися коло провідниці. Вона використала цю обставину і посвячувала доростові майже щоденно багато часу, вільного від занять у садку. Завдяки провідниці вивчилися члени доросту українських народніх танків, пісень та устроїли дві театральні вистави виключно власними силами, а саме 9/8. „Серед Ангелів” та 30/8. „Весела Сопілка”. Обі вистави пройшли дуже успішно. Так само багато праці для доросту положили провідниці дитячих садків у Загутині, Вороблику Королівським, Височанах, Тиряві Волоській і Новосіцях. Успішно працювала теж серед доросту провідниця у Війським. Якщо у всіх тих громадах, де велася праця над доростом, найшлися би інтелігентні провідники, чи радше провідниці, що зуміли би повести цей доріст дальше витиченим уже шляхом, ми були би в короткому часі свідками гарних успіхів. „Наші найменші” та їхні родичі оцінили як слід велику працю провідниць у дитячих садках та всюди зі сльозами в очах працювали їх на відізднім, дуже часто цілі громади виходили на залізничні стації працювати провідниць. (Вороблик Королівський, Дубрівка Руська, Височани).

(Докінчення на стор. 11-ій)

Найкращим дарунком

на св. Миколая, Ялинку і Новий Рік
є премійна книжечка ощадности

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР”

у Львові, ул. Руська ч. 20,

на яку крім звичайних відсотків можна одержати ще й нагороду за ощадність у висоті 25—100 злотих.

Чорт біса тягне з лїса.

(Перед заложенням пресового органу риманівської адміністрації).

Розходяться довкруги вістки, що знаний нашому громадянству, пресовий органік криницьких „руських“ носиться з наміром покінчити вже зі своїм марним безславним, соромним життям. Причиною цього обставина, що наряд так холодно, та з такою неохотою й обридженям ставиться до його в своїм змістом і формою крайню вбогої й пустої, а своїм значінням цілком безвартісної газети, що вже навіть і панська ласка враз з „пособіями“ нічого їй не поможє. Кожний Українець-Лемко добре знає й знаменито здає собі справу з цього, за чий фонди й з яких понук заложена ця газета, та яким ціллям має вона служити. З цієї причини кожний, чесний й розумний читач з несмаком і з обуренням відвертається від неї. І не дивниця, бо її писанина така мізерна, що вже взагалі нікого не потрапить заінтересувати, ані зацікавити.

Понадто „тяжко-вченому“ редакторові цього органіку, знаному „реформаторові“ лемківського шкільництва, котрий навіть в самій Криниці стратив ґрунт під ногами, вже до цього ступня вичерпався матеріал і фантазія до писання, що оперує тільки рештками своїх „геніяльних“, умових сил і часу, та вже сам бачить і признає, що дальше існування цього органіку недоцільне й безсенсовне.

Але zarazом виринає перед криницьким „Лемком“ питання, як то покінчити зі своїм нужденним життям. Бо заложити собі безцеремонно петлю на шию й так марно згинуть, то якось для корифеїв руссофільського руху на Лемківщині негонорово, бо мовляв, що тоді скажуть люди!.. Щоби цього оминуть, призадумали наші „руські“ такий вихід з цієї скрутної ситуації, що криницький „Лемек“ має перемінитися на якийсь свого роду пресовий орган риманівської адміністрації; дальше має бути печатаний не „тяжко-вченою“ мовою криницького лінгвіста, але етимологією, та має виходити в Сяноці, або у Львові, а не в осідку криницьких „руських“.

Таким чином наміряють наші деморослі „руські“ вже отверто, нібито о власних силах — принайменше для людського ока видавати власний часопис, та бу-

дувати Москву на українській Лемківщині, тим разом вже безпосередно під „опікунчими крилами“ й „високим“ протекторатом риманівської адміністрації. В цьому напрямі ведеться вже від довшого часу оживлена переписка, а попри неї й усні переговори й конференції між криницькими, риманівськими, та львівськими „руськими“, якбито заложити й редагувати новий, пресовий, руссофільський орган для баламучення прилюдної спільної українського населення на Лемківщині. Вже навіть намічений є й редактор, — розуміється вже аж не такий „тяжко“ вчений, як криницький, для цього проєктованого, нового, пресового органу, а має ним стати один з львівських „руських“, котрий вже навіть в тій справі їздив до риманівської адміністрації.

Однак українська суспільність Лемківщини тим фактом вже зовсім не тривожиться, ані не перенимається. Вона над усіми, так численно переводженими на нашій шкурі експериментами переходить до порядку дня. Ні сама т. зв. апостольська адміністрація, ні жадні її пресові органи, хочби їх не знати, скільки, заложено, вже рішучо не припинять, ані не загамують зросту й поступу української, національної свідомости на Лемківщині.

Семен Петражинський.

Замість вінка на свіжу могилу.

Пепелова членкиня Союзу Українок в Америці, громадянка Анастасія Рибак, вілїшла від нас на віки. Тяжко погодитись з думкою, що така ідейна і щира народня ліячка не живе. Бл. п. Анастасія Рибаківна цілим своїм гарячим серцем любила наш великий Український Нарід, вона бажала йому добра й ціле своє життя трудилася й вїтчала щоб zorganizувати наше Українське Жіноцтво на еміграції в одну велику Українську Родину.

Наша ревна передплатниця громадянка Анна Оліяр пише з того приводу, що вона мала честь пізна-

ти цю щирю діячку на Першому Лемківському Конгресі у Філядельфії та палкі слова, які чула з уст бл. п. Анастасії Рибаківної глибоко запали в її серце й ніколи не забуде цієї чарівної величньої сили, що плили з душі Покійниці.

Замість вінка на свіжу могилу переслала добродійка Анна Оліяр на пресовий фонд „Нашого Лемка“ один доляр зі ширим бажаням, щоб одинокий український часопис — „Наш Лемко“, находився в кожній хатині, де лише жевріє українське серце.

—o—

Десятиліття української кооперативи.

Кооператива „Єдність“ у селі Г., Народ. Торговлі, Кружка Р. Ш., Улюч над Сяном святкувала в дні Кредит. Кооп. „Сян“, Українського Народнього Дому в Сяноці та багатьох читалень „Просвіти“.

1 листопаду ц. р. десять-ліття свого існування. На саму програму святочної Академії зложилися такі точки: Відспівання кооп. гимну — мішаним хором. Промова і звіт із десятилітньої праці кооперативи, виголошений Впр. о. Іваном Гайдукевичом з Доброї Шлях. Задзвонімо разом браття — муж. хр. Трудися й щадити та другі деклямації Василя Мурайки, Марії і Степана Пельц — малих дітей. Відчитання привітів від Лемків. Союзу Кооп., Філії С.

Вручення грамоти Голові Надз. Ради Впр. о. І. Гайдукевичеві для Миколи Добрянського, місцевого кооператора.

Про значіння кооперації виголосив Роман Солтикевич. Ювілейний привіт і співи. В закінченню „Ще не вмерла Україна“.

По Академії відбулася вистава „Пан інспектор“ і танкова забава своїх і гостей. Дохід гарний.

—o—

Франц Коковський.

Від Сянока по Динів.

(Мандрівка півн.-східними межами Лемківщини).

Із Темешова доїжджаємо вузькою пільною дорогою до **Обарима**, сьогодні також спольонізованого села (40 душ українців). Колись було там інакше, бо ще в 1828. р. збудували там церкву під локровом Преображення Господнього.

З Обарима скок до **Видрної**, де задержалася ще сотня душ українців, а відсіля 5 кілометрів середньої сільської дороги до села **Іздебки**. Тягне нас там стара церковця, збудована в 1660. р. Про повстання села Іздебки розповідають так: Польський король Казимир надав шляхтичеві Іздебському з Мавоша земельну посілість в Динівщині й там він поселився враз з своїми дворянами. Від того то шляхтича пішла надва нової оселі „Іздебки“. Пізніше прийшло тут багато Українців із Закарпаття, що в Іздебках замешкали. Ерекційної грамоти греко-католицької парохії в Іздебках немає. Але і з того, що вселі була спершу лише греко-катол. церква — та не було костела, видно, що перші мешканці Іздебок були Українці, а шойно пізніше якісь латинники тут прийшли й осіли. Врешті у 1593. р. тодішня власниця земельних посілостей у Динівщині, Катерина Ваповська перетягнула багато українців на латинський обряд і греко-католицьку церкву в Іздебках замінила на латинський костел. З тої причини іздебські Українці позбавлені насильно власної церкви, ходили через довгий час до церкви до Волоші. В 1650. р., або 1660. р. побудували собі свою власну церкву в Іздебках і там вона стоїть по нинішній день. У парохіяльних актах в Іздебках знаходиться відпис грамоти з 1670. р., що нею місцевий дідич, Франц з Оржехович Оржеховський священникові Іванові Зубаровичеві дав привілей обслуговувати іздебських Українців. Під сучасну пору живе в Іздебках понад тисяча українців, що гуртуються в читальні „Просвіти“ з власним домом. Ціла культурна праця спирається на особі тамшнього реакціонера о. Ореста Калужняцького та його брата п. Радника Калужняцького.

Іздебки мають також свою кооперативу і молочарню, підчинену Р. С. У. К., що міститься рівнож у власній домівці. Школа 7-класова з польською мовою навчання. Взагалі треба відмітити, що Іздебки це оселя, що наче оаза окружена довкола польськими або спольщеними селами, як саме Яблінкою, Видрною, Обаримом, Невісткою, Присітницею та Кремьяною.

З Іздебок вертаємося через фільварок Гути до **Невістки**. Це теж златинщене село, нині живе в ньому не ціла сотня українців, що — не маючи ні відкіль допомоги ні заохоти — у майбутньому підуть також слідами односільчан... У поганому настрої, повні невеселих думок виїжджаємо на битий гостинець, щоб під Гдичиною переправитися поромом через Сян.

Доїжджаємо до **Волоші**, або як тепер зовуть її урядово до Володжі.

Думки наші зараз прояснюються, веселяють. Це взірцеве, українське село. Читальня „Просвіти“ у власній домівці, Сокіл, Відродження, Кружок „Сільського Господаря“, Споживча Кооператива, Молочарня та Каса Стефчика. Пригадую собі, що був я вже у Волоші тоді, як населення будувало читальняний дім. Дійшло до якогось непорозумін-

ня з адміністраційною владою, бо дім почали будувати за-близько дороги. Влада доглянулася цього аж тоді, коли мури дому вже були високі. Треба посунути дім три метри взад, або перестати будувати. А посунути взад годі було. І що тоді діється? Одна громадянка відступає безплатно зо свого подвіря 3 м. виір землі, щоб туди повести дорогу і в цей спосіб зрештє для читальняної хати вимаганий відступ. Дорогу, що в тому місці заломлювалася, випростували й сьогодні читальняний дім пишеться гордо серед села. На жаль — забув я призвище цієї громадянки, а слід би його золотими буквами виписати при вході до читальняної домівки. Здивується увійшовши в село. Гарні хати, чисто вдержані вулиці з хідниками для піших. І населення ввічливе, хоч не шапує вам покїрно. Воно знає, що сидить на своїй землі, вмє цїнити свою гідність.

Коли основано Волошу (Володж) невідомо. В кожному разі маємо в старих судових документах сяницького суду вістку, що в 1444. р. існувала там церква і при ній був Парох. Назву бере село мабуть від того, що напочатку оселили там волоських кольтонїстів. Самостійна парохія існувала у Волоші аж до 1845. р., а в цьому році перемиський єпископ Снігурський полувив Волошу зі Селиськами. Аж у 1935. р. Волошу відлучили знову від Селиська та створили там самостійне завідательство.

Недалеко на полудне розложилася **Воля Волошська** (тепер зовуть її Володка Воля) — мале сїльце, нічим не різниться від інших йому подібних. Має читальню „Просвіти“ з власною домівкою.

Коли вже згадано про Волошську Волю, то слід зазначити, що таких осель, що їх назвали „Воля“ в сяницькій землі багато. Згадаю тільки Волю Морохівську, Завадівську, Стефкову, Пяткову, Рачкову, Петрову, Постолову, Волицю та інші. Стрічаємо також ріжні „Посади“, що є рівнозначні з „Волями“. Звідкиж ці назви та що означають?

При заселенні таких великих та з огляду на лісистий і гірський терен треба було населенням давати ріжні полегкості („волі“) в чиншу та данинах, щоб їх заохотити до оселювання, „посадити“ в новозаложеній оселі. Ці полекші були конечні, бо всякого рода драчки й данини були просто величезні. У XV. та XVI. столїтті побіч нормальних чиншів після скількості та якості землі кметі ще ріжні данини, а саме мусять давати збіжжя, дріб, безрого, вівці, набіл (це т. зв. „почот“).

Там, де селяни не мали права побору дров із ліса, набувають це право „лісовим вкупом“ („осип“). Крім цього мусять вони давати панові „обідне“, тобто раз у рік доставити йому всего, що він потребує до обїду, платити „куну“ („куницю“), як дівчата виходять заміж у друге село. Як пан іде на війну, тоді кметі мусять йому платити підмогу в грошах („воєнне“) та давати ще поживу. У сяницькому повіті були такі села (Ячмир), що мусили панові, що йшов на війну, доставляти навіть масла.

З кінцем XV. столїття починають заводити по селах регулярну панщину. От приміром у Яблониці вже в 1480. р. кметі платять чинші, „обідне“ та ще мусять обробляти для пана двірські ґрунта й городи та щороку звозити для двора по 3 фіри дров. У Смільниці та Великополі мусять тоді вже працювати по два дні на панському ґрунті.

Ясна річ, що люди старалися поселитися там, де впродовж кількох чи кільканацятьох літ мали „волю“ від цих драчок і данин.

Але мандруймо далі. (Докінчення буде).

(Докінчення зі стор. 8-ої)

З приємністю треба зазначити, що при організації й піддержці дитячих садків радо і ревно помагали нам українські священники, що не щадили нерозумних матеріальних коштів (о. Зенон Крупський — Тирява Волоська, о. В. Рабій — Согорів Доліш, о. Кан. О. Константинович — Дубрівка Руська, о. Т. Марко — Володж, о. В. Середович — Туринсько, П. Солтикевичева — Улюч).

Коли Дитячі Садки розпочали свою діяльність, наш Кружок не мав на сю ціль ніяких фондів. Пороб-

лено енергійні заходи і гроші роздобуто. Наш Кружок одержав на дитячі садки наступні підмоги: 1) Повітовий Виділ у Сяноці 75 зол. і 1000 кісток кави; 2) Инж. Богдан Дрималик 10 зол.; 3) Головна Управа „Р.Ш.“ у Львові 300 зол.; 4) Маслосоюз у Львові 50 зол.; 5) Центросоюз у Львові 30 зол.; 6) Н. Н. у Сяноці 5 зол.; д) Церква у Дубрівці Руській 20 зол. — Разом: 490 зол. і 1000 кісток кави.

На організацію й ведення Дитячих Садків наш Кружок видав 617 зол. 70 сот., з того значна частина пішла на доживлювання дітей.

До наших Братів за океаном.

Заклик і прохання, надіслане до нашої Редакції до поміщення.

В першій черзі прохаю помістити щиру подяку нашим Землякам Братям Українцям з Лемківщини за Океаном за їх культурний дар у формі передплати на часопис „Наш Лемко“, без якого ми Українці на Лемківщині не годні вже сьогодні обійтися. „Наш Лемко“ — це одинокий лікар для Лемківщини, що лікує наші села від усякої протиукраїнської та комуністичної зарази.

Тому кличу до Вас Рідні Сестри і Брати за Океаном, що люта доля примусила Вас кинути рідну Вашу стріху і загнала Вас у чужі далекі сторони за кращим — може — хлібом, не забувайте за Своєю Рідню, Своєкїв і Приятелів, пере-

шліть і цього року передплату для Ваших братів у Карпатах, щоб вони скоріше пізнали, чий ми сини, щоб училися постояти за рідну батьківщину, за долю своїх дітей та знали боронити своїх належних прав і правд.

Кому з Вас лежить на серці добро і краще завтра рідної Лемківщини, кожний з дотеперішних Предплатників в Америці і Канаді повинен прислати свою передплату і на „Нашого Лемка“ та книжки Своїм братам у Старому Краю, бо цим вкажемо всім, що ми вміємо постояти брат за брата.

Іван Мицьо, син Гната
з Полонної к. Сянока.

—о—

Пропала фундація.

МОСКВОФІЛ ЛОМИТЬ ЗАВІЩАННЯ СВОГО ПОПЕРЕДНИКА.

В Курії апостольської адміністрації для Левківщини діються нечувані скандали.

Перший апостольський адміністратор на Лемківщині, з осідком у Риманові—Живці, о. др. Василь Масцюх, знаток канонічного права, мав свою добірну й цінну, велику богословську бібліотеку. В годині своєї смерті записав він у цілості свою бібліотеку для Богословської Академії у Львові.

І дійсно деякі з цих книжок одержала згадана Богословська Академія у Львові, однак — на жаль — не всі, бо наслідник бл. п. о. Василя Масцюха, провізоричний управитель апост. адміністрації в Риманові—Живці — о. Іван Полянський, теперішній завідувач обох Воробликів — Королівського й Шляхоцького, побіч Риманова, казав по смерті свого попередника добрати ключі до дверей кімнати,

де були зложені книжки, переказані волею о. В. Масцюха для Богослов. Академії у Львові та що цінніші книжки забрав собі.

Якщо таке зробив би якийсь світський чоловічок або який несвідомий — тоді люди казали би, що поповнив крадіж з вломом, але тому, що це зробив недавній паціфі-

Церковні брокати, борти, френдзлі, панаму і нитки Д. М. С. до вишивання фелонів і фан, готові фелони, фани, павуки, хрести, чаші, дзвони, прапори для Товариств і відзнаки, євангелія і прочі церковні книги, образи і образці, світло і кадило

купуйте й замовляйте в українській кооперативі

„ДОСТАВА“

у Львові, Ринок 43/1.

і в її склепах: у Львові, Руська ч. 20.
в Перемишлі, вул. Косцюшка ч. 5.

катор українських священників, та як читаємо в „щематизмі Лемковщини“ — о. Іван Полянський, просинодальний ісповідатель, член Ради для збереження чистоти віри й обичаїв (??!), цензор книг релігійного змісту, просинодальний суддя (має бути „суддя“, зам. склад) і канцлер і наділений крил. відзнаками і парох в Корол. Вороблику — сам український Читачу осуди такий поступок.

Редакція „Нашого Лемка“ хотіла би лише знати, в який спосіб **Наукове Богословське Товариство у Львові зареагувало на повище та зволило ласкливо поінформувати українське громадянство, чи о. Полянський по совісти віддав ці книжки, неправно задержані (радіше забрані, — прим. скл.) — кому слід. Оце нас дуже інтересує!**

Милеться сон, настануть кращі дні.

В ярі, між двома розлогими горами, на просторі половини милі розтаборилось велике українське село Вислочок. Це село, як дочерне, належить до парохії Тарнавка.

І тут жили люди давнім життям; орали свої піврілки, третини, четвєртини, випасали овець, сіяли лен і коноплі та найважніше — за порадою й на розривку сходилися в корчмі! І так минався рік за роком, умирали старші газди, їх сини обіймали господарку, а кому дуже наскучило османітне життя, позичав у Гершка або в Риманові у Шмулика на „шифкарту“ та чим скорше виїздив за море, мовляв — там дороблюся й рідним поможу.

Припустім, що не було іншого виходу, бо ніхто не думав, що наші гори кращі від американських „плейзів“. Однак беремо під увагу такі речі: у Вислочку живе понад 600 людей. Скільки треба добрих майстрів шевців, щоб лише 600 пар чобіг ушити?

Дальше у Висолчку є 120 хат. У кожній хаті їдять страву, купують нафту, сірники, сіль, нитки та другі потрібні предмети щоденного вжитку. Чи за цим усім треба щопонеділка манджати аж до Риманова? А тих понеділків маємо в році понад п'ятьдесят, отже скільки часу марно витрачується?

Але що там час! Тут іде про інше. Скільки людей треба, щоб належно обслужити ціле село в конечні до життя продукти, за якими ходять аж до Риманова газдині, молодіці, газди, парубчакі й дівчата? Не говоримо вже про кравців, кожухарів, столярів, теслів, боднарів, гонтьярів, ковалів — бо і таких сотня найшла би працю в

Чи „Наш Лемко“ буде ще кращий і постійно на 12 сторінок, це вже від Вас, Брати залежить. „Наш Лемко“ — це найдешевша та разом одинока українська народня газета для Лемківщини і для Всіх, що хочуть знати про життя на західних землях. Тому конче порадьте Вашим сусідам, щоб передплатили собі „Нашого Лемка“. Але робіть це негайно й кожний. — Просимо також вже посилати передплату на 1937 рік, бо тепер найлекше за тих пару злотих. Найкраще посилати відразу за цілий рік. Буде для вас вигода, бо точно будете одержувати свій часопис та багато корисного почуете з усіх ділянок культурного життя.

селі. Але де їх взяти? Може б аж з Америки спровадити? Га?

Так, так. Ви хочете, щоб вас хвалювати, може ще і славити? А е за що. Бо ви маєте свою кооперативу „Верховину“, чигальню „Просвіта“, товариство „Луг“, ведете самоосвітню працю в Кружку Самоосвіти, у Кружку Аматорів, ага! ще у Відродженецькому Гуртку. До кооперативи запросили ви собі „субекта“ аж з другого села, бо вашій молоді панства забажалося... Ви, або ваші бацьки потраплять по Бразиліях чудес доказувати, в Америці „бізнеси“ провадити, а в своїм селі самі не можете собі зарядити.

Щоб ще одно не забути, здається, ваш навіть справниченко запровадив у своїй хаті продажу „виборцевей“ і розпиває народ. Ще й до кооперативи хотів шпиритайку „запайтасити“! О, славно, дуже навіть! Буде велика користь для збудженого села!...

Тебе, вислічанська молодь запитаємо: хочете дальше терпіти цю наругу, це знущання, що пливе з юдиних підшептів тих, що затемнюють ваші шляхи й розпичають невідомі?

Невже-ж ваша гірка неделя не вказала вам ще правдивої дійсности? Мало свого серця вложив у ваші змагання старенький ваш Отець Парох? Чи його ширі слова й поміч мали би верхами беззвучно прогомоніти й пропасти?

Не в словах, але в ділах — культурних чинах ждемо Вашої відповіді.

Сусід.

На маргінесі одної рецензії.

Рецензентові (від латинського слова: рецензео = оцінюю, критикую) з „Оріенсу“ (двомісячник присвячений релігійним справам Сходу, видаваний Східньою Місією Опців Єзуїтів у Варшаві, ч. 4. з 15. 7. ц. р.) відповідаємо, що нам дуже добре відома історія Польщі та всіх польських племен. Одначе ніде ми не стрічали, щоб або польський історик або чужий учений писав, що мазур, гураль, качуб і т. д. — це не поляк. Отже-ж і таке рецензійне обосновування, що лемко не українець, не лише не видержує критики, але навпаки не свідчить про наукову безсторонність рецензента з „Оріенсу“. В кожному разі дякуємо за ласкаву память.

Юліян Тарнович.

Ще з новинок.

Малий врожай бараболі. Цього-річний збір бараболі зменшився в порівнанні з минулим роком на 20 відсотків. До цього причинилися головню великі дощі в осені ц. р., через які багато бараболі зігнило. Тому не лише зі зерном, але й з „Комперами чи бандуркою“ треба щадити, бо до нових далека ще — дуже далека стежка.

Згоріли 52 корови і 30 коней на фільварку Стадницької у Великій Веси коло Тарнова. Пожежа охопила швидко всі двірські та господарські будинки. Шкоди обчислюють на 60 тисяч злотих.

Дар Просвіті. Хай скрізь від серця до серця несеться гримкий гомін: Цілий грудень — це місяць „Просвіті“! Головний Виділ Т-ва „Просвіті“ у Львові закликає українське громадянство в краю й за Океаном сповнити свій національний обовязок супроти „Просвіті“. Всі доходи зі Свят Просвіти на дар одинокій великій українській просвітній установі!!

Ще один хапач. Ряшівський суд займається справою бувшого коморника в Ніску, опісля в Тичнін, Казимира Бжуховського, що нахапав багато грошей на шкоду державного скарбу і приватних осіб.

Конекрад. В Сяноці засуджено на 2 і пів року вязниці Юрка Ківерчака з Небещан, що вкрав кільканайцять коней на шкоду селян у різних місцевостях. Тепер вже господарі можуть спокійно спати, бо конекрад під ключем.

Знесення військового податку. У звязку з законом, що вводить обовязок заступної праці для осіб нездібних до військової служби, з днем 1. січня 1937 р. касується військовий податок. Одначе всякі залеглости з цього податку будуть стягнені в дотеперішніх вимірах.

Нові книжки.

Українська культурна скарбниця під ред. Ол. Бабія, ч. 1. і 2., стор. 136.

Іван Котляревський: ЄНЕІДА на українську мову переліцьована. Львів, жовтень і листопад 1916. Видавництво „Батьківщина“, ул. Чарнецького 8.

„ПРОСВІТА“ ГУЦУЛЬЩИНІ: Хто такі гуцули? Наша Гуцульщина в Карпатах, Король Гуцул, З історії Гуцульщини, Дещо про мову Гуцулів, Гуцульщина в письменстві, Гуцульське село, Господарський стан Гуцульщини й можливости розвитку, Гуцул-мистець, Ватаг і візвар, Гуцульський одяг, Про гуцульське дерев'яне будівництво, Початки освітньої праці на Гуцульщині, Як нищать старі гуцульські ліси, Стан просвітньої організації на Гуцульщині, Наші гуцули, Про колишній січовий рух на Гуцульщині, Гуцульщина у визвольних змаганнях, Як гуцули на Закарпатті утворювали свою владу, З „Гуцульщини у співанках“. Ст. 24. Видання „Просвіти“, Львів, Ринок 10.

М. Мартирій: БОРИС І ГЛІБ, історична українська драма в 6-ох відслонах. Бібліотека реалістичної драми. Видавництво Чина Св. Василя В. у Жовкві, стор. 48. Ціна 60 грошів.

Гуртки Доросту, опікуни й організатори Гуртків Доросту, українська сільська і міська молодь повинні зараз набути одинський ілюстрований календар для Доросту на 1937 рік, який вже появилася. Ціна за 1 календар 1 зал. з пересилкою 1.20 зал. Хто замовить 10 календарів, дістане два даром. Замовляти: „Шлях Молоді“, Львів, ул. Сикстуська 46.

ЦЕНТРОСОЮЗ

Львів, ул. Зіморевича ч. 20/22.

поручає мила власного виробу до прання й миття з запахом, мило тоалетове (тройкий формат), мило до голення; нитки з власній навивальні. — Занимається експортом: яєць, беконів, фасолі заграницю. Має на складі: штучну погною, насіння, господарські машини і приладдя. — Всі українські Кооперативи на Лемківщині робіть замовлення тільки в „Центросоюзі“, Львів, Зіморевича ч. 20/22.

Чи Ви вже купили собі книжку Лемківської Бібліотеки?

1. ч. Юліян Тарнович: Ілюстрована історія Лемківщини,

2. ч. Іван Бугера: Українське весілля на Лемківщині.

Обі книжки з поштовою пересилкою 4 злоті.

Друкується 3. ч. Франц Коковський: Східніми межами Лемківщини.

Замовляти в Адміністрації „Наш Лемко“, Львів, ул. Зіморевича 2.

